

Hướng dẫn soạn bài: Phương pháp tả người SGK lớp 6 tập 2 ngắn gọn, chi tiết, bám sát nội dung chương trình học giúp các em tiếp thu bài giảng một cách dễ hiểu và nhanh nhất dành cho các em học sinh lớp 6 tham khảo.

I. Kiến thức cơ bản

1. Đọc các đoạn văn sau:

(1) *Dương Hương Thụ như một pho tượng đồng đúc, các bắp thịt cuộn cuộn, hai hàm răng cắn chặt, quai hàm bạnh ra, cặp mắt nảy lửa ghì trên ngọn sào giống như một hiệp sĩ của Trường Sơn oai linh hùng vĩ. Dương Hương Thụ đang vượt thác khác hẳn dương Hương Thụ ở nhà, nói năng nhỏ nhẹ, tính nết nhu mì, ai gọi cũng vâng vâng dạ dạ.*

(Võ Quảng)

(2) *Cai Tứ là một người đàn ông thấp và gầy, tuổi độ bốn lăm, năm mười. Mặt lão vuông nhưng hai má hóp lại. Dưới cặp lông mày lõm chồm trên gò xương, lấp lánh đôi mắt gian hùng. Mũi lão gồ sống mũi xuống bộ râu mép lúc nào cũng hình như cố giấu giếm, đây điếm cái mồm toé toét tối om như cửa hang, trong đó đom đang mấy chiếc răng vàng hợm của.*

(Lan Khai)

(3) *Ông già người sở tại, khăn chùng, áo dài ngời cầm trịch, giơ cao chiếc dù trống sơn son gõ mạnh xuống mặt trống ba tiếng thật đanh, thật giòn tỏ ý nhận lời. Quắm Đen quay ra đứng giữa sới. Ngay lúc ấy, ông Cử Ngũ cũng từ trên thêm cao bước xuống. Tiếng reo hò bốn phía tức thì nổi lên âm âm.*

Ngay nhịp trống đầu, Quắm Đen đã lặn xả vào ông Cử Ngũ đánh ráo riết. Rõ ràng là anh muốn dùng cái sức lực đương trai của mình lấn lướt ông ta và muốn hạ ông ta rất nhanh bằng những thế đánh thật lắt léo, hóc hiểm. Anh vờn tả, đánh hữu, dứ trên, đánh dưới, thoát biến, thoát hoá khôn lường. Trái lại, ông Cử Ngũ thì xem ra có vẻ lại lơ ngơ, chập chạp; dường như ông lúng túng trước những đòn đánh liên tiếp của Quắm Đen. Hai tay ông lúc nào cũng thấy dang rộng ra, để sát xuống mặt đất, xoay xoay chống đỡ. Keo vật xem chán ngắt [...]. Ông Cử Ngũ bỗng bước hụt, mất đà chúi xuống. Quắm Đen đã như một con cắt luồn qua hai cánh tay ông Cử Ngũ ôm lấy một bên chân ông, bốc lên. Người xem bốn phía xung quanh reo hò ồ cả lên. Thôi thế là ông Cử Ngũ ngã rồi, nhất định ngã rồi. Có khoẻ bằng voi thì cũng phải ngã.

Tiếng trống vật dồn lên, gấp rút, giục giã. Ông Cử Ngũ vẫn chưa ngã. Ông đứng như cây trổng giữa sới trước những cặp mắt kinh dị của người xem. Còn Quắm

Đen thì đang loay hoay gò lưng lại, không sao bê nổi cái chân ông Cản Ngũ. Cái chân tựa bằng cây cột sắt, chứ không phải là chân người nữa.

Ông Cản Ngũ vẫn đứng nghiêng mình nhìn Quắm Đen mồ hôi, mồ kê nhễ nhại dưới chân. Lúc lâu, ông mới thò tay xuống nắm lấy khó Quắm Đen nhấc bổng anh ta lên, coi nhẹ nhàng như ta giờ con ếch có buộc sợi dây ngang bụng vậy.

Các đô ngòi quanh sỏi đều lặng đi trước thân lực ghê gớm của ông Cản Ngũ. Thôi thế là Quắm Đen bại rồi. Keo vật bị đánh bại một cách nhục nhã, cay đắng quá chừng.

(Kim Lân)

2. Các đoạn văn trên đều có điểm chung về đối tượng được miêu tả, điểm chung ấy là gì?

Gợi ý: Xác định đối tượng miêu tả của từng đoạn: tả người hay tả sự vật?

Các đoạn văn trên đều có đặc điểm chung về đối tượng miêu tả là con người. Đoạn (1): tả người chèo thuyền vượt thác. Đoạn (2): tả một người gian hùng, xảo quyệt. Đoạn (3): tả hai người trong một keo vật.

3. Người được tả trong mỗi đoạn văn trên có đặc điểm gì nổi bật? Đặc điểm ấy được thể hiện qua những từ ngữ, hình ảnh nào?

Gợi ý:

- (1): khắc hoạ nổi bật vẻ hùng dũng, sức mạnh phi thường của con người trong lao động (pho tượng đồng đúc, các bắp thịt cuồn cuộn, hai hàm răng cắn chặt, quai hàm bạnh ra, cặp mắt nảy lửa ghì trên ngọn sào,...);
- (2): khắc hoạ đậm nét, sinh động hình ảnh một con người gian xảo (thấp và gầy, mặt vuông, mắt hóp lại, lông mày lồm chồm trên gò xương, lấp lánh đôi mắt gian hùng, mũi gồ sổng mường dòm xuống bộ râu mép, cái mồm toé toét tối om, mấy chiếc răng vàng hõm của,...)
- (3): hình ảnh hai đô vật trong một keo vật hấp dẫn, sống động như đang diễn ra trước mắt người đọc (lăn xả vào, đánh ráo riết, lẩn lướt, hạ rất nhanh, thế đánh lắt léo, hóc hiểm, vờn tả, đánh hữu, dứ trên, đánh dưới, thoát biến, thoát hoá khôn lường, lờ ngờ, chậm chạp, lúng túng, đánh liên tiếp, hai tay dang rộng, xoay xoay chống đỡ, bỗng bước hụt, mắt đà chúm xuống, luồn qua hai cánh tay, ôm lấy một bên chân, búc lên, reo hò, ngã rồi, phải ngã, dòn lên, gấp rút, giục giã, vẫn chưa ngã, đứng như cây tròng, loay hoay gò lưng

lại, vẫn đứng nghiêng mình, mồ hôi, mồ kê nhễ nhại, thò tay xuống nắm lấy khó, nhắc bổng lên,...)

4. Xem xét chi tiết và hình ảnh ở mỗi đoạn và cho biết:

- Đoạn nào tả chân dung nhân vật?
- Đoạn nào tả người trong hoạt động?

Gợi ý: Đoạn (2) tả chân dung (chủ yếu sử dụng các danh từ, tính từ). đoạn (1), (3) miêu tả con người trong hoạt động (chủ yếu sử dụng các động từ, tính từ).

5. Nhận xét về bố cục của đoạn văn (3). Mỗi phần trong đoạn văn này có nội dung chính là gì? Theo em, nghệ thuật miêu tả trong đoạn văn này đặc sắc ở điểm nào? Thử đặt tên cho đoạn văn.

Gợi ý: Đoạn văn có bố cục 3 phần. Phần đầu (từ đầu đến "nổi lên ầm ầm") giới thiệu khái quát về quang cảnh của sỏi vật, hai đô vật. Phần chính (từ "Ngay nhịp trống đầu" đến "sợi dây ngang bụng vậ.") tả những diễn biến cụ thể của keo vật giữa Quắm Đen và ông Cản Ngũ. Phần cuối (từ "Các đô ngồi quanh sỏi" đến hết) đánh giá, nêu cảm nhận về keo vật.

Về nghệ thuật miêu tả, hãy tham khảo lời bình sau:

Cả keo vật như đang diễn ra trước mắt chúng ta... Một bên là Quắm Đen, "người đen trùi trùi như con trâu mộng", ngay từ đầu đã lăn xả vào, vờn tả, đánh hữu, dứ trên, đánh dưới... một bên là ông Cản Ngũ "lờ đờ, chậm chạp, hai tay dang rộng ra để sát xuống mặt đất, xoay xoay chống đỡ..." Ai cũng cứ tưởng mười mười Quắm Đen sẽ thắng, nhưng cuối cùng chính ông Cản Ngũ đã nhắc bổng Quắm Đen lên nhẹ nhàng như khi ta giơ một con ếch.

(Theo Vũ Tú Nam - Phạm Hồ - Bùi Hiền - Nguyễn Quang Sáng, Văn miêu tả và kể chuyện, NXB GD, 2002)

Đoạn văn trích trong truyện Ông Cản Ngũ của Kim Lân, có thể đặt tên: Một keo vật; Ông Cản Ngũ đánh bại Quắm Đen;...

II. Rèn luyện kĩ năng

1. Nếu miêu tả các đối tượng dưới đây, em sẽ lựa chọn những đặc điểm tiêu biểu nào:

- Một em bé khoảng 4 đến 5 tuổi;
- Một cụ già;

- Cô giáo đang giảng bài.

Gợi ý:

Tiến hành tả chân dung hay tả người đang hoạt động?

Những đặc điểm tiêu biểu cho từng đối tượng:

- Em bé từ 4 đến 5 tuổi (tả chân dung): khuôn mặt (má, đôi mắt, miệng, tóc,...); đặc điểm về hình dáng, quần áo, bàn tay,...; đặc điểm giọng nói, cử chỉ, tính tình,...
- Một cụ già (tả chân dung; có thể là ông, bà em hay một người nào đó): chú ý miêu tả đặc điểm thể hiện về riêng của chân dung người già; hình dáng (lưng còng, dáng đi, màu quần áo, tóc,...); khuôn mặt (da nhăn nheo, mắt, miệng,...); giọng nói; tính tình,...
- Cô giáo đang giảng bài (tả người đang hoạt động): cô giáo dạy môn gì? giờ học về nội dung gì? giọng cô giảng bài ra sao; khi giảng, cô biểu lộ sắc thái như thế nào? (nét mặt, cử chỉ, giọng nói,...), cô viết bảng, nét chữ,...

2. Với các đối tượng miêu tả trên, em dự định sẽ miêu tả như thế nào? Hãy lập dàn ý cho bài văn miêu tả tương ứng với mỗi đối tượng.

Gợi ý: Dù tả đối tượng nào và dưới hình thức chân dung hay đang trong hoạt động thì bài miêu tả cũng phải có bố cục chặt chẽ, thông thường là theo bố cục 3 phần (Mở bài: giới thiệu về đối tượng miêu tả, định hướng hình thức tả - chân dung hay hoạt động; Thân bài: tả chi tiết theo thứ tự - có thể là thứ tự theo sự quan sát hay thứ tự diễn biến trước sau hoặc kết hợp cả hai, chú ý tập trung vào các đặc điểm riêng, làm nổi bật đối tượng được tả; Kết bài: nhấn mạnh ấn tượng về người được tả, nêu cảm nhận hoặc đánh giá.

3. Đọc đoạn văn sau và tìm những từ ngữ thích hợp điền vào chỗ trống. Thử đoán xem ông Cử Ngũ được miêu tả trong tư thế chuẩn bị làm việc gì?

Trên thềm cao, ông Cử Ngũ ngồi xếp bằng trên chiếu đậu trắng, cạp điều. Ông ngồi một mình một chiếu; người ông đỏ như (...), to lớn, lẫm liệt, nhác trông không khác gì (...) ở trong đền. Đầu ông buộc một vuông khăn màu xanh lục giữ tóc, mình trần, đóng khố bao khăn vá.

(Theo Kim Lân)

Gợi ý:

Từ cần điền vào chỗ có dấu (...) là:

- tằm lược, bị chín nắng...
- ông tượng (ông tướng)...